

Regeling van de Minister-President, Minister van Algemene Zaken, van 13 maart 2025, nr. 4446101 houdende de vaststelling van de Aanwijzingen inzake de instelling van de functie van regeringscommissaris

De Minister-President, Minister van Algemene Zaken,

Handelende in overeenstemming met het gevoelen van de ministerraad,

Besluit:

Artikel 1

De bij deze regeling gevoegde 'Aanwijzingen inzake de instelling van de functie van regeringscommissaris' worden vastgesteld.

Artikel 2

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Minister-President, Minister van Algemene Zaken,
H.W.M. Schoof*

Aanwijzingen inzake de instelling van de functie van regeringscommissaris

Aanwijzing 1

Deze aanwijzingen worden in acht genomen door de ministers en staatssecretarissen en de onder hen ressorterende dienstonderdelen en personen.

Toelichting

Deze aanwijzingen gaan over de organisatie en de interne werkwijze van de ministeries. Zij zijn alleen van toepassing op de ministers en staatssecretarissen en personen en diensten die onder de ministeriële verantwoordelijkheid vallen.

Aanwijzing 2

In deze aanwijzingen wordt verstaan onder de *functie van regeringscommissaris*: een tijdelijke vanwege de regering ingestelde functie voor een bepaald project of bepaalde opdracht, niet zijnde een topmanager of topmanager-generaal.

Toelichting

Voor nieuw in te stellen functies die vallen onder de reikwijdte van deze Aanwijzingen wordt de benaming 'regeringscommissaris' gebruikt, of wordt in de toelichting bij het organisatiebesluit expliciet vermeld dat de functionaris een regeringscommissaris zoals is bedoeld in deze Aanwijzingen. Regeringscommissarissen kunnen aanjagen, coördineren of adviseren (over ministeries en bestuurslagen heen). De benaming kan verschillend zijn, bijvoorbeeld 'regeringscommissaris', 'nationaal coördinator', 'bestuurlijke aanjager' of 'gezant'.

De functie van regeringscommissaris betreft een functie als ambtenaar als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Ambtenarenwet 2017. Dit betekent onder andere dat een eed of belofte moet worden afgelegd en dat de CAO Rijk van toepassing is, inclusief de regels omtrent integriteit en nevenfuncties.

Aanwijzing 3

Instelling van de functie van regeringscommissaris geschiedt door opname van de functie in het organisatiebesluit van het ministerie. De toelichting bij dit besluit motiveert de noodzaak van de functie.

Toelichting

Elk ministerie kent op grond van artikel 3, tweede lid, van het Coördinatiebesluit organisatie, bedrijfsvoering en informatiesystemen rijksdienst een organisatiebesluit. Een onder een minister ressorterende functie als een regeringscommissaris dient daarin te worden opgenomen. Het hebben van een regeringscommissaris binnen de departementale organisatie is geen 'standaard'. Als de functie bestaat, wordt het bestaan ervan vastgelegd in het organisatiebesluit van het beheersverantwoordelijke ministerie. Zo is voor iedereen kenbaar dat deze functie er is. Net zoals dit gebeurt voor directoraten-generaal, inspecties, agentschappen en andere organisatieonderdelen van een ministerie.

De motivering van de noodzaak van het bestaan als zodanig en de beoogde duur van de functie regeringscommissaris vindt plaats in de toelichting bij het organisatiebesluit. Daarin wordt aangegeven waarom de specifieke taak niet in de lijnorganisatie of binnen een programma- of projectorganisatie kan worden belegd. Ook wordt in de toelichting onderbouwd waarom het beleggen van de taak bij een regeringscommissaris juist wel geëigend is. Denk hierbij aan een analyse van welke aspecten van de opgaven niet kunnen worden opgepakt door andere bestaande spelers in het veld zoals bijvoorbeeld een bestaande adviescommissie.

Een dergelijke functie buiten de lijnorganisatie van een ministerie behoort een uitzondering te zijn. Deze functie kan worden ingezet bij het oppakken van opgaven die in de bestaande structuur van de ministeries niet kunnen worden belegd en geborgd. Als de functie van regeringscommissaris voor langere tijd nodig is, meer dan enkele jaren, moet worden gekeken of een dergelijke functie beter in de bestaande structuur van een ministerie kan worden ingepast, bijvoorbeeld door de werkzaamheden onder te brengen in de staande organisatie.

De aanstelling van de functionaris op de functie van regeringscommissaris gebeurt doordat de eerstverantwoordelijke minister (voor de tijdelijke duur van de functie) met de beoogde functionaris een arbeidsovereenkomst sluit met het oog op het vervullen van de functie van regeringscommissaris.

Bij regeringscommissarissen met een breed of algemeen takenpakket is het logisch, de door de eerstverantwoordelijke minister voorgestelde functionaris voor de functie voor te leggen aan de ministerraad. In veel gevallen zal het nuttig zijn om daarnaast ook expliciet extern te communiceren over het instellen van de functie en de bij deze functie belegde taken. Denk bijvoorbeeld aan een brief aan de Tweede Kamer of een persbericht. Hierin kan de naam van de functionaris genoemd worden, zodra deze bekend is.

Aanwijzing 4

Het organisatiebesluit vermeldt de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de regeringscommissaris.

Toelichting

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de regeringscommissaris zijn vastgelegd in het organisatiebesluit van het ministerie. Zo worden deze afgebakend ten opzichte van andere functionarissen binnen het ministerie en bekendgemaakt aan betrokken partijen daarbuiten. Voorbeelden van bevoegdheden zijn signalerende en adviserende bevoegdheden. Als de functie van regeringscommissaris voor een bepaalde duur wordt ingesteld, wordt dat in het organisatiebesluit vermeld. De aanstelling van de regeringscommissaris als functionaris is doorgaans gekoppeld aan de tijdelijke duur van de functie.

Aanwijzing 5

Het organisatiebesluit legt vast dat de regeringscommissaris binnen het ministerie rechtstreeks onder de secretaris-generaal is gepositioneerd.

Toelichting

Een regeringscommissaris is binnen het ministerie direct onder de secretaris-generaal gepositioneerd en rapporteert rechtstreeks aan de secretaris-generaal. De positionering direct onder de secretaris-generaal is puur beheersmatig en betekent dat de regeringscommissaris niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een ander onderdeel van het ministerie voor wat betreft de aan de regeringscommissaris toebedeelde taken. Tegelijk wordt hiermee gerealiseerd dat er binnen het ministerie op een hoog niveau een organisatorische scheiding is aangebracht tussen de taken van de regeringscommissaris en andere taken die binnen het ministerie worden uitgeoefend. De functie van regeringscommissaris is geen gemeengoed.

Aanwijzing 6

Het organisatiebesluit bepaalt, dat de regeringscommissaris rechtstreeks toegang heeft tot de verantwoordelijke minister of staatssecretaris.

Toelichting

Omdat de regeringscommissaris geen deel uitmaakt van de reguliere structuur van het ministerie, de hiërarchische lijn van het ministerie, wordt de regeringscommissaris rechtstreeks onder de secretaris-generaal – de hoogste ambtelijke functie binnen het ministerie – gepositioneerd. Deze positionering is puur beheersmatig en staat er niet aan in de weg dat de regeringscommissaris rechtstreeks toegang heeft tot de verantwoordelijke bewindspersonen. Voor een goede vervulling van de taak van de regeringscommissaris is deze rechtstreekse toegang nodig.

Aanwijzing 7

Indien de regeringscommissaris wordt ondersteund door een secretariaat, besteedt het organisatiebesluit ook aandacht aan de organisatorische ophanging en verantwoordingslijn van dit secretariaat.

Toelichting

De regeringscommissaris is geen (top)manager die verantwoordelijk is voor de aansturing van een regulier organisatieonderdeel van een ministerie. Desalniettemin kan het zo zijn, dat het nodig is dat de regeringscommissaris ondersteund wordt door een secretariaat of klein bureau. Vergelijk de instelling van een secretariaat van een adviescollege of -commissie. Het ondersteunend bureau van de regeringscommissaris kan beheersmatig (financieel, personeel, huisvesting, facilitair) binnen de lijnorganisatie worden gepositioneerd.

Meer informatie hierover is te vinden in de Handleiding inzake de instelling van een regeringscommissaris.

Aanwijzing 8

Bij de instelling van de functie van regeringscommissaris worden zo nodig voorzieningen getroffen zodat de regeringscommissaris kan beschikken over een eigen budget.

Toelichting

In het geval dat de regeringscommissaris voor de uitoefening van zijn taak een secretariaat of klein ondersteunend bureau, of eigen financiële middelen nodig heeft, wordt bij de instelling ook geregeld dat de beheersverantwoordelijke Minister de benodigde mensen en middelen ter beschikking stelt. Een eigen budget voor de regeringscommissaris wordt vastgelegd via het mandaatbesluit van het ministerie. Daarbij kan dan worden gezien of het aanvullend daarop dienstig is dit budget ook als zodanig apart zichtbaar te maken binnen de begroting van het ministerie. Dit hangt af van de specifieke taak van de regeringscommissaris.

TOELICHTING

Steeds vaker komt het bij de Rijksoverheid voor dat er een vorm wordt gezocht waarbij een functionaris onder verantwoordelijkheid van een minister of staatssecretaris een complexe taak of een combinatie van complexe taken oppakt die zich moeilijk in de lijnorganisatie van een ministerie laat beleggen.

Vaak heeft de functionaris een boegbeeldrol voor de betreffende maatschappelijke opgave. De functionaris is bijvoorbeeld aanjager, coördinator of adviseur (over ministeries of bestuurslagen heen). De benaming wisselt, voorbeelden zijn regeringscommissaris, nationaal coördinator, bestuurlijke aanjager of gezant. Voor een deel lijkt de opkomst van dit type functies samen te hangen met de wens om voor een speciale taak een topambtenaar met op die taak toegesneden expertise of ervaring in te zetten, waar in de huidige organisaties veel topambtenaren in de eerste plaats een managementrol hebben.

De wens is met deze Aanwijzingen rijksbrede richtsnoeren voor het instellen van de functie van regeringscommissaris te hebben, gericht op de wijze waarop de functie kan worden ingesteld, opdat niet ieder ministerie zelf het wiel hoeft uit te vinden. En opdat verschillen bij het instellen van de functie van regeringscommissaris berusten op bewuste en onderbouwde keuzes.

In de voorbereiding van deze Aanwijzingen is de vraag aan de orde geweest of de benaming regeringscommissaris niet voorbehouden zou moeten blijven aan die functies die bij wet zijn ingesteld. Door in een wet het bestaan van de functie en de taken vast te leggen, kan een (nieuwe) bewindspersoon immers niet zelf het takenpakket aanpassen. Hierbij is impliciet de gedachte dat een regeringscommissaris altijd een taak heeft die een langere periode bestaat.

De praktijk van de laatste jaren is dat regelmatig functies met de benaming regeringscommissaris of nationaal coördinator of bestuurlijk aanjager o.i.d. worden gecreëerd die een relatief korte looptijd hebben en die niet bij wet zijn ingesteld. Deze functies maken, net als de bij wet ingestelde regeringscommissaris, geen deel uit van de lijnorganisatie van het ministerie. Het bestaan van deze functies blijkt vaak uit een instellingsbesluit of het noemen van de functie in het organisatiebesluit van het betreffende ministerie.

De insteek van deze Aanwijzingen is dat het instellen van de functie van regeringscommissaris geen gemeengoed is en dit ook niet wordt. Een dergelijke functie buiten de lijn van het ministerie behoort een uitzondering te zijn. Deze functie kan ingezet worden bij het oppakken van opgaven die in de bestaande structuur van ministeries niet belegd en geborgd kunnen worden. Dat de functie buiten de lijnorganisatie van het ministerie wordt gepositioneerd neemt niet weg dat het hier gaat om een functie als ambtenaar als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Ambtenarenwet 2017.

Bij de insteek dat het instellen van de functie van regeringscommissaris geen gemeengoed is, past ook een tijdelijke duur van de functie en de notie dat als een dergelijke functie voor langere tijd nodig is, meer dan enkele jaren, er gekeken moet worden hoe een dergelijke functie beter in de bestaande structuur van het ministerie kan worden ingepast, bijvoorbeeld door de werkzaamheden onder te brengen in de staande organisatie. Daarbij komt, hoe groter de hoeveelheid regeringscommissarissen, hoe minder de kracht van de vorm. Terughoudendheid bij het instellen en continueren van de functie van regeringscommissaris is dan ook wenselijk.

Deze Aanwijzingen hebben betrekking op nieuw in te stellen functies van regeringscommissaris.

Om voor de toekomst duidelijk te maken welke functies gezien worden als regeringscommissaris – en waar dit kader dus voor geldt – wordt voorgesteld voor nieuw in te stellen functies als bedoeld in deze Aanwijzingen bij voorkeur de benaming ‘regeringscommissaris’ te gebruiken en anders in de toelichting bij het organisatiebesluit expliciet te vermelden dat de functionaris een regeringscommissaris in de zin van deze Aanwijzingen is.

Als vorm is gekozen voor aanwijzingen van de Minister-President. Een formele wet is niet noodzakelijk en ook een minder gepast instrument omdat het gaat over de inrichting van ministeries en de relatie tussen Ministers en aan hen ondergeschikte dienstonderdelen.

In de Handleiding inzake de instelling van een regeringscommissaris wordt antwoord gegeven op veel gestelde vragen bij de instelling van de functie van regeringscommissaris.

Deze Handleiding is te vinden op www.kennisbankopenbaarbestuur.nl.

*De Minister-President, Minister van Algemene Zaken,
H.W.M. Schoof*